

Лариса ОРОНОВСЬКА,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри музикознавства та методики музичного мистецтва Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (Україна, Тернопіль) lorikulya@mail.ru

Володимир КОРЧАК,

магістрант факультету мистецтв Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (Україна, Тернопіль) korchak01@mail.ru

ВОКАЛЬНО-ХОРОВА ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ МУЗИЧНОГО ВІДДІЛЕННЯ ЧОРТКІВСЬКОГО ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕДЖУ ІМ. О. БАРВІНСЬКОГО (НА ПРИКЛАДІ КАМЕРНОГО ХОРУ «BREVIS»)

У статті висвітлено систему вокально-хорової підготовки студентів музичного відділення Чортківського гуманітарно-педагогічного коледжу ім. О. Барвінського на прикладі навчально-концертної діяльності народного художнього камерного хору «Brevis». Проаналізовано методичні аспекти роботи художнього керівника і диригента Володимира Максимлюка над вокально-хоровою технікою колективу та визначено напрямки підбору репертуару. Показано значення даного хорового колективу в контексті підготовки вчителя музичного мистецтва.

Ключові слова: народний камерний хор «Brevis», вокально-хорова підготовка, навчально-концертна діяльність

Лит. 5.

Larisa ORONOVSKA,

Ph.D. in Education, Associate Professor of musicology and music techniques Department Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University (Ukraine, Ternopil) lorikulya@mail.ru

Vladimir KORCZAK,

Master of Arts faculty of Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University (Ukraine, Ternopil) korchak01@mail.ru

VOCAL AND CHORAL PREPARING OF MUSIC DEPARTMENT STUDENTS CHORTKIV A. BARVINSKYJ HUMANITARIAN PEDAGOGICAL COLLEGE (CHAMBER CHOIR «BREVIS»)

The authors considered the vocal and choral prepare system of music department students Chortkiv A. Barvinskyj Humanitarian Pedagogical College as an example they took the folk art chamber choir «Brevis» teaching and live performances. It is analyzed the artistic director and conductor Vladimir Maksymlyuk's methodological aspects on vocal and choral technique team and it is determined the repertoire directions selection. The choir importance in the context of music teacher studing is shown.

Key words: Chamber Choir «Brevis», vocal and choral training, teaching and concerts

Ref. 5.

Лариса ОРОНОВСКАЯ,

кандидат педагогических наук, доцент кафедры музыковедения и методики музыкального искусства Тернопольского национального педагогического университета имени Владимира Гнатюка (Украина, Тернополь) lorikulya@mail.ru

магістрант факультета мистецтв Тернопольського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (Україна, Тернопіль) korchak01@mail.ru

ВОКАЛЬНО-ХОРОВАЯ ПОДГОТОВКА СТУДЕНТОВ МУЗИКАЛЬНОГО ОТДЕЛЕНИЯ ЧЕРТКОВСКОГО ГУМАНИТАРНО- ПЕДАГОГИЧЕСКОГО КОЛЛЕДЖА ИМ. А. БАРВИНСКОГО (НА ПРИМЕРЕ КАМЕРНОГО ХОРА «BREVIS»)

В статье освещены систему вокально-хоровой подготовки студентов музыкального отделения Чертовского гуманитарно-педагогического колледжа им. А. Барвинского на примере учебно-концертной деятельности народного художественного камерного хора «Brevis». Проанализированы методические аспекты работы художественного руководителя и дирижера Владимира Максимлюк над вокально-хоровой техникой коллектива и определены направления подбора репертуара. Показано значение данного хорового коллектива в контексте подготовки учителя музыкального искусства.

Ключевые слова: народный камерный хор «Brevis», вокально-хоровая подготовка, учебно-концертная деятельность

Лит. 5.

Постановка проблеми та аналіз досліджень. Хорове мистецтво Тернопільщини – галузь дослідження, яка потребує глибокого методологічного осмислення. Як відомо, хорове мистецтво сприяє розвитку духовної сфери життя людини, формує обличчя інтелектуально-культурної нації [1]. Тернопільщина представлена багатьма хоровими колективами, які діють при навчальних закладах, закладах культури, храмах. Одним із таких хорових колективів є народний художній камерний хор «Brevis». Проблемою вивчення регіонального хорового мистецтва займалися О. Смоляк, В. Губ'як, Г. Місько, М. Іздеська-Новіцька.

Мета статті – висвітлити навчально-мистецьку діяльність народного художнього камерного хору «Brevis» Чортківського гуманітарно-педагогічного коледжу ім. О. Барвінського в контексті вокально-хорової підготовки студентської молоді.

Виклад основного матеріалу. Система підготовки вчителя музичного мистецтва в Чортківському гуманітарно-педагогічному коледжі ім. О. Барвінського охоплює ряд аспектів, через які здійснюється цілеспрямоване і різностороннє формування особистості майбутнього фахівця. Особистісне самовдосконалення у виконавській діяльності є невід'ємною частиною становлення музиканта-педагога і водночас сприяє активізації його творчої індивідуалізації. У процесі вивчення циклу музично-теоретичних, історико-педагогічних, вокально-хорових дисциплін студент набуває комплекс знань, необхідних у процесі навчання та професійної діяльності.

Однією з ключових особливостей професійного становлення студентів у сфері музичного мистецтва в Чортківському гуманітарно-педагогічному коледжі ім. О. Барвінського є концертна діяльність. Вона реалізується як в індивідуальному інструментальному та вокальному виконавстві, так і в участі у вищих формах колективного музикування. Заліки та екзамени в коледжі як форми підсумкового контролю досягнень студентів проводяться також в концертній формі. Таким чином, виступ на сцені передбачає реалізацію творчої інтерпретації та задуму автора музичного твору, дозволяє вдосконалити музично-виконавські навички студента, сформувати музично-світоглядні

уявлення, розвинути естетичний смак, подолати психологічний бар'єр публічного виступу на сцені [2].

Одним із основних аспектів підготовки вчителя музичного мистецтва в гуманітарно-педагогічному коледжі є вокально-хорова підготовка студентів, яка реалізується теоретико-практичним шляхом. Навчальний план спеціальності «Музичне мистецтво» передбачає ряд теоретичних та практичних дисциплін, мета яких – оволодіння студентами комплексом навичок і умінь. Вивчення таких предметів теоретичного циклу, як: «Елементарна теорія музики» (Р. Задорожна), «Сольфеджіо» (Є. Гулей, І. Уруський), «Українська та зарубіжна музична література» (Є. Гулей), «Гармонія» (В. Максимлюк), «Аналіз музичних творів» (І. Уруський), «Хорове аранжування» (І. Уруський, Н. Равлів), «Хорознавство» (Н. Іванків), а також практичного циклу: «Хоровий клас» (І. Кікіс), «Практикум роботи з хором» (В. Максимлюк, Н. Равлів) дають змогу студентам оволодіти повним комплексом знань, навичок і умінь, які майбутні вчителі будуть використовувати у своїй професійній діяльності чи то під час вокально-хорової роботи на уроці музичного мистецтва, чи під час гурткової роботи зі шкільним хором [3, 200].

Камерний хор «Brevis» заснований у 2005 р. З часу заснування колективом керує викладач музично-теоретичних дисциплін та диригування Володимир Богданович Максимлюк. Хор веде активну концертну діяльність і є постійним учасником училищних та міських святкових концертів і мистецьких імпрез. Починаючи з 2006 р., камерний хор «Brevis» є переможцем конкурсних творчих звітів вищої та професійно-технічної освіти Тернопільщини. У творчому доробку хору є також і сольні концертні програми. Серед них – концерт духовної музики «Ім'я Твоє – любов», який відбувався в Домініканському костелі св. о. Станіслава у м. Чортків, а також різдвяна композиція «Христос рождається». У 2010 р. камерний хор брав участь у Першому фестивалі міжнародного партнерства «Дружба без кордонів 2010», метою якого був розвиток та зміцнення співпраці між Україною та Польщею.

У 2011 р. хор був учасником духовної мистецької акції «Тобі, Господи!», яка відбувалася в органному залі м. Самбір Львівської області та проходила під патронатом управління освіти та культури Самбірської міської ради. У 2014 р. хор брав участь у постановці вистави за твором єврейського письменника Шолома Алейхема «Тев'є-молочар» (режисер-постановник Л. Чижишин). Камерний хор неодноразово був нагороджений дипломами та відзнаками Управління освіти і науки Тернопільської обласної державної адміністрації.

Почесне звання «Народний художній колектив» було присвоєно колективу наказом Міністерством освіти і науки України № 654 від 01.07. 2010 р. за вагомий внесок у справу виховання учнівської та студентської молоді, відродження і примноження надбань національної культури та художньої спадщини українського народу, високий художній рівень.

Окрім концертної діяльності, народний художній камерний хор «Brevis» бере активну участь у навчальному процесі. Хоча даний хоровий колектив є факультативним заняттям, проте він активно залучений до проведення державної підсумкової атестації з предмету «Хорове диригування». Камерний хор є справжньою творчою лабораторією, де кожен студент може практикувати свої диригентські навички та вміння. Майже щорічно в Чортківському гуманітарно-педагогічному коледжі проходить конкурс диригентської майстерності ім. М. Леонтовича. У рамках проведення конкурсу відбувається ряд заходів, серед яких майстер-класи вокально-хорової роботи, відкриті лекції та

концертні виступи хорових колективів. Камерний хор коледжу є незмінним учасником конкурсу диригентів [4].

Належна увага у підборі репертуару приділяється духовній музиці та фольклорним зразкам музики різних народів світу. Таким чином студентам прищеплюється любов до світової народнопісенної традиції, до поглибленого вивчення особливостей музичної мови та культури загалом представників інших народностей. Вивчення особливостей ладо-гармонічної структури, інтонаційних рухів та метро-ритмічної впорядкованості народної музики формує у студентів національний характер музичного мислення. Враховуючи те, що хор є навчальним, його склад постійно змінюється, тому керівнику потрібно кожного року знаходити нові підходи і методи роботи з окремими хоровими групами, які укомплектовуються новими учасниками.

Відповідно до того, що хор займається як концертною, так і навчальною діяльністю, формується його репертуар. Добірка репертуару хору “Brevis” щороку оновлюється, поповнюючись кращими зразками української та світової хорової культури. Виконання хорових обробок та оригінальних творів сучасних українських композиторів – це та особливість, яка відрізняє камерний хор “Brevis” від інших хорових колективів коледжу. На думку диригента Володимира Максимлюка, саме сучасна музика дозволяє сформувати музично-ціннісні орієнтири і смаки студентства. Пошук нових форм самовираження у звуках, нових способів варіювання музичної теми, ладо-гармонічних співзвуч і ритмічних структур у сучасних хорових композиціях потребує фахової вокально-хорової підготовки хористів і водночас розуміння в них сучасного музичного мистецтва. Тому в останні роки репертуар хору поповнився опрацьованими та аранжуваннями народних пісень, колядок та шедрівок Г. Гаврилець, І. Бідака, І. Небесного, М. Гобдича. Духовна музика як основний напрям роботи хору представлена творами К. Стеценка, Д. Січинського, М. Вербицького, Р. Твардовського, Л. Дичко, архієпископа Іонафана (Єлецьких). Майже більшість творів згаданих композиторів виконані у Чорткові вперше, що є рушійною силою активізації хорової культури регіону. До прикладу, виконання окремих фрагментів Літургії Миру Архієпископа Іонафана (Єлецьких) та його перекладів степенних антифонів Утрени (г.4, г.5) з давньокиївських монодій [2].

Художній керівник і диригент камерного хору – Володимир Богданович Максимлюк – творча і харизматична особистість, справжній поціновувач хорового мистецтва. Професійну музичну освіту Володимир Максимлюк здобув у стінах рідної alma mater на відділенні «Музичне мистецтво» Чортківського педагогічного училища ім. О. Барвінського (1996–2000) та на музично-педагогічному факультеті Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І. Франка (клас викладача І. Бермес). У своїй вокально-хоровій роботі він використовує ряд універсальних методів, серед яких і загальновикористовувані, а також авторські. «Якість звуку, – це основна характеристика хорового колективу, і саме над звуком потрібно активно працювати. Вироблення у студентів навичок звукоутворення для мене є основним завданням», – говорить Володимир Максимлюк. Використання авторських розспівок на заняттях хорового колективу сприяє формуванню тих вокально-хорових навичок, робота над якими є пріоритетною. Володимир Максимлюк є надзвичайно вокальним диригентом, він є чудовим знавцем людського голосу, дуже чутливо і точно відчуває всі динамічні нюанси і агогічні зрушення. За допомогою диригентських жестів вербально і невербально кумунікує з хором колективом, під час концертного виконання дотримується образу і стильових ознак виконуваних творів.

Найважливішими завданнями, окресленими у навчально-тематичному плані народного художнього камерного хору, схваленими засіданням предметної (циклової) комісії викладачів диригентсько-хорових дисциплін коледжу, є: удосконалення прийомів звуковедення та техніки виконання штрихів; вироблення навиків читання нот з аркуша; розвиток музично-ансамблевих здібностей; сприяння всебічному розширенню музичного кругозору та вихованню музично-естетичних смаків студентів засобами хорового виконавства; розвиток професійної самостійності та виховання творчої ініціативи студентів у практичному опануванні ними навиків майбутніх керівників шкільних хорів, вокальних ансамблів тощо.

Пошук єдиного тембрового забарвлення хорових груп, цілковитого ансамблевого переплетення голосів і їх поєднання в загальну звукову палітру, вирівнювання строю і пошук єдиної співацької позиції і звукоутворення є необхідними умовами для виконання творів а capella. Тому більшість вправ, які використовуються під час розспівування, орієнтовані на формування у хористів саме цих навичок. Типовою проблемою у вокально-хоровій роботі не лише даного колективу, але й хорів загалом, є власне ансамблевість і єдина співацька позиція. Кожен учасник хору, у відповідності до початково-тематичного плану та навчальної програми, схваленої предметно-цикловою комісією вокальних дисциплін коледжу, вивчає предмет «Постановка голосу» і здобуває індивідуальні вокальні навички. Завдання диригента полягає у вмінні узлагодити індивідуальні вокальні навички хористів і правильно сформувані в них вокально-хорові навички [5].

Методична робота Володимира Максимлюка відзначається динамізмом і чіткістю поставленої мети. Диригент вимагає від студентів внутрішнього розуміння поставлених перед ними цілей. У процесі репетиційної роботи Володимир Богданович домагається реалізації одного з головних принципів мистецької педагогіки – єдності емоційного і свідомого. Усвідомлення змісту хорового твору, формотворчих засобів, усього комплексу засобів музичної та художньої виразності дають змогу зрозуміти внутрішню семасіологію твору й інтерпретувати його у відповідності до задуму композитора. Під час репетицій керівник хору використовує ряд інтонаційних розспівок, метою яких є вирівнювання строю і визначення октавного унісону. Інтонування інтервалів з поверненням до першого ступеня, спів модуляційних вправ використовуються для досягнення чистоти інтонування кожної з хорових партій. Особливо цікавими є оригінальні дикційні розспівки, які використовує Володимир Максимлюк у роботі з хором. Важливого значення диригент надає інтонуванню прими. На такій, здавалося б, найпростішій вправі, він відточує вокальну майстерність хористів, вирівнюючи звук та інтонаційну стійкість кожної голосної.

Практикуючи новітні форми концертного виконання творів, Володимир Максимлюк використовує нетрадиційну розстановку хорових партій. Таке розміщення голосів дозволяє домогтися об'ємного звукового ефекту, кращого ансамблювання голосів. Зважаючи на зовнішні фактори, в цьому є і користь для хористів, адже таким чином студенти розвивають свій слух, інтонацію і відчувають своє місце в загальній партитурі. За більше як десятилітню практику Володимир Богданович використовує елементарні народні музичні інструменти, створюючи ритмічний супровід творів, використовує сонористичні прийоми. Такий музичний авангард схвально сприймається публікою і приносить естетичне задоволення (мініатюра-імітація «Шум дощу»).

Висновки. Отже, вокально-хорова підготовка студентів відділення «Музичне мистецтво» Чортківського гуманітарно-педагогічного коледжу ім. О. Барвінського є однією з головних передумов професійного становлення студентів у сфері музичного мистецтва»

цтва. Народний художній камерний хор «Brevis» – це унікальне творче середовище, де кожен студент може вдосконалити вокальні та диригентські навички, сформувати художній смак та ціннісно-есетичні орієнтири. У процесі методичної роботи художній керівник і диригент хору Володимир Богданович Максимлюк застосовує велику кількість індивідуально-орієнтованих прийомів навчання, спрямованих на формування хорових умінь і навичок.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Бурячок А. Орфографічний словник української мови / А. Бурячок. – К. : Наук. думка, 2002. – Вид. 2, доправ. – 464 с.
2. Волощук Н. «Вічний музики плін» / Н. Волощук // Голос народу. – 2010. – 07 травня.
3. Музична Тернопільщина: Бібліогр. покажчик / [уклад. В. Миськів; Вступ. ст. О. Смоляка; Ред. Г. Жовтко]. – Т. : Підручники і посібники, 2008. – 288 с.
4. Навчальна програма камерного хору «Brevis» схвалена предметно-цикловою комісією Чортківського гуманітарно-педагогічного коледжу. – Архів ЧГ-ПК ім. О. Барвінського.
5. Максимлюк В. «Ім'я Твоє – Любов» / В. Максимлюк // Програма концерту. – 2011. – Приватний архів В. Максимюка.

REFERENCES

1. Burjachok A. Orfografichnij slovník ukraíns'koї movi / A. Burjachok. – K. : Nauk. dumka, 2002. – Vid. 2, doprav. – 464 s.
2. Voloshhuk N. «Vichnij muziki plin» / N. Voloshhuk // Golos narodu. – 2010. – 07 travnja.
3. Muzichna Ternopil'shhina: Bibliogr. pokazhchik / [uklad. V. Mis'kiv; Vstup. st. O. Smoljaka; Red. G. Zhovtko]. – T. : Pidruchniki i posibniki, 2008. — 288 s.
4. Navchal'na programa kamernogo horu «Brevis» shvalena predmetno-ciklovoju komisieju Chortkivs'kogo humanitarno-pedagogichnogo koledzhu. – Arhiv ChG-PK im. O. Barvins'kogo.
5. Maksimljuk V. «Im'ja Tvoe – Ljubov» / V. Maksimljuk // Programa koncertu. – 2011. – Privatnij arhiv V. Maksimjuka.

Статтю подано до редакції 02.04.2015 р.